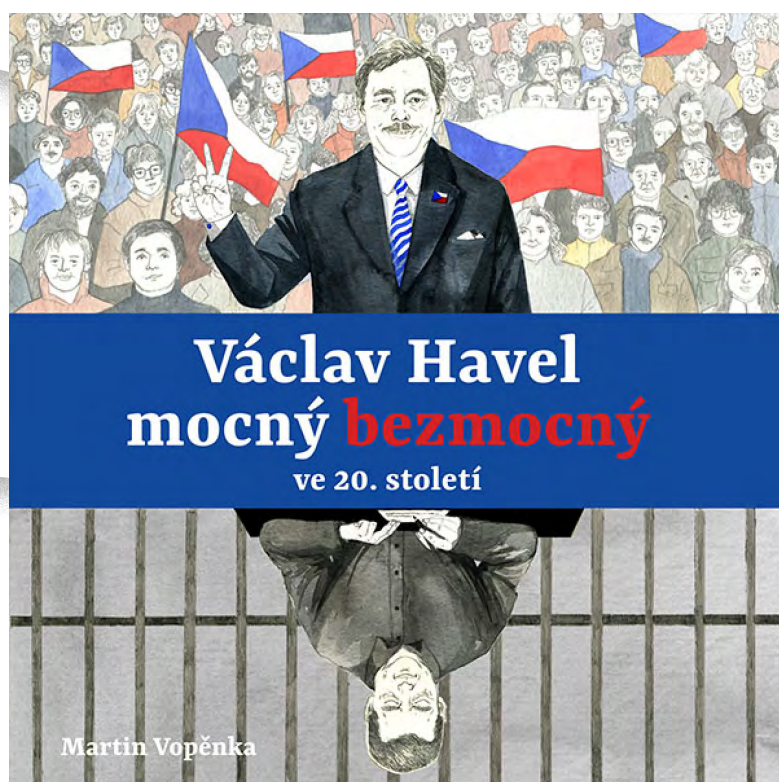

„Malý“ člověk ve velkých dějinách

Metodický materiál
pro práci s knihou
na 2. stupni ZŠ

Tento materiál byl připraven v rámci projektu Czechia 2026 – čestné hostování ČR na Frankfurtském knižním veletrhu.

www.czechia2026.com

Metodické listy pro 2. stupeň základních škol zpracovalo Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského.

FRANKFURTER
BUCHMESSE

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ
MUZEUM A KNIHOVNA
J. A. KOMENSKÉHO

Autorka

Edita Vaníčková Makosová, NPMK

Redakce

Eva Čechová

Použité knihy

VOPĚNKA, Martin. *Václav Havel: Mocný bezmocný ve 20. století*. Praha: Práh, 2022. ISBN 978-80-7252-927-8.

Téma

demokracie, totalita, 20. století, hrdinství

Anotace programu

čtenářská a literární dílna s textem a ilustrací

Cílová skupina

8.–9. třída

Časová dotace

4 × 45 minut

Základní gramotnost

Čtenářská a pisatelská

Vzdělávací oblasti

Český jazyk a literatura, Člověk a společnost, Výchova k občanství, Člověk a společnost, Dějepis, Kompetence komunikační, Kompetence občanská

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

Průřezová témata

Společnost pro všechny

Úprava pro handicap

Potřebné pomůcky

knihy, projektor, tabule, papír na roli, fixy, nakopírované ukázky, naskenované ilustrace, přístup k internetu

Klíčová slova

dějiny 20. století; prezidenti; politici; disidenti; dramatici; pro čtenáře od 13 let; biografie; obrazové publikace; publikace pro mládež; Havel, Václav; Česko; Československo

Anotace knihy

Životopis nevypovídá jen o životě Václava Havla a jeho myšlenkovém odkazu, ale také o dějinách střední Evropy ve 20. století. Jeho život je příležitostí osvětlit naši moderní historii na pozadí dějinných událostí.

Osnova programu

Evokace

Lekce začíná brainstormingem. Vyučující na tabuli napíše iniciály V. H. a žáci mají za úkol hádat, o jakou osobnost se jedná. Je možná nápověda, ale jen vizuální, např. česká vlajka nebo ruka ukazující V. Když žáci uhodnou, že jde o Václava Havla, ve skupinách mají za úkol napsat, co si vybaví o V. H. Jejich znalosti zapisujeme na tabuli do podoby myšlenkové mapy, kterou budeme během dopoledne doplňovat. 20 min.

Uvědomění

1. aktivita: Žáci mají za úkol najít v otevřených zdrojích datum narození a datum úmrtí V. H. Obě data (1936 a 2011 zaznamenáme na časové ose jako počátek časové osy a konec. Časová osa na roli papíru bude společná pro celou třídu, může být upevněna na zdi a lze s ní pracovat i v další výuce. Na ose společně vyznačíme i data důležitých událostí, které si žáci vybaví. 20 min.

2. aktivita: Každá skupina dostane dvě části textu z knihy, vždy ve dvojici – historický kontext a život V.H. Vybrané ukázky dvojic pro pět skupin: (s. 9 *Mnohonárodnostní Československo* a s. 11 *Při narození měl Václav Havel štěstí*), (s. 12 *Mnichovská zrada* a s. 22 *Pražský mazánek ve venkovské škole*), (s. 31 *Komunistická diktatura a rozvrat základů společnosti* a s. 33 *Buržoazní původ = studium nezádoucí*), (s. 44 *Z kulisáka světovým dramatikem* a s. 47 *Normalizace*), (s. 65 *Ještě jednou vězněný* a s. 70 *17. listopad 1989*). Ukázky ve skupině přečtou a najdou v textu důležité informace o dějinných událostech, které by bylo možné přidat do časové osy. 20 min. Postupně od první skupiny prezentují ostatním skupinám, co zjistili, až dojdou k sametové revoluci. 5 × 5 minut na skupinu

3. aktivita: Po doplnění do časové osy se vrátíme k myšlenkové mapě, kterou můžeme doplnit o informace ze života V. H., např. zjistili jsme z ukázek název některého díla V. H.? Zjistili jsme něco o rodině V. H.? 15 min.

4. aktivita: Vyučující postupně promítne nebo ukáže žákům ilustrace, ze kterých mají odhadnout o jakou dějinnou událost se jedná (ilustrace s. 18 – 2. sv. válka, s. 28–29 – železná opona, s. 40–41 – invaze v roce 1968, s. 59 – vězení, s. 68–69 – demonstrace 17. listopadu, s. 80–81 prezidentský slib). 15 min.

Pokud události nejsou doposud zaznamenány v ose nebo mapě, společně doplníme.

Reflexe

Společně hledáme odpověď na otázku, zda jsme postihli životní příběh V. H., nebo zda máme v příběhu nevysvětlená místa. Společně s vyučujícím se je snažíme zaplnit, dovyprávět. Žáci pak ve skupinách hledají odpověď na následující otázky: Našli jsme odpověď na to, proč je V. H. tolik respektovanou osobností? Příběh V. H. je považován za příklad osobního hrdinství, odporu proti totalitní moci. Je vám jasné proč? Byl by osobní život V. H. jiný, kdyby do něj nezasahovaly dějinné

události 20. století? Jaký? Které události do něj zasáhly a jak? *15 min. na práci skupin, 5 × 3 min. na prezentaci*

Cíle lekce

1. Vzbudit u žáků zájem o četbu knihy.
2. Žák hodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.